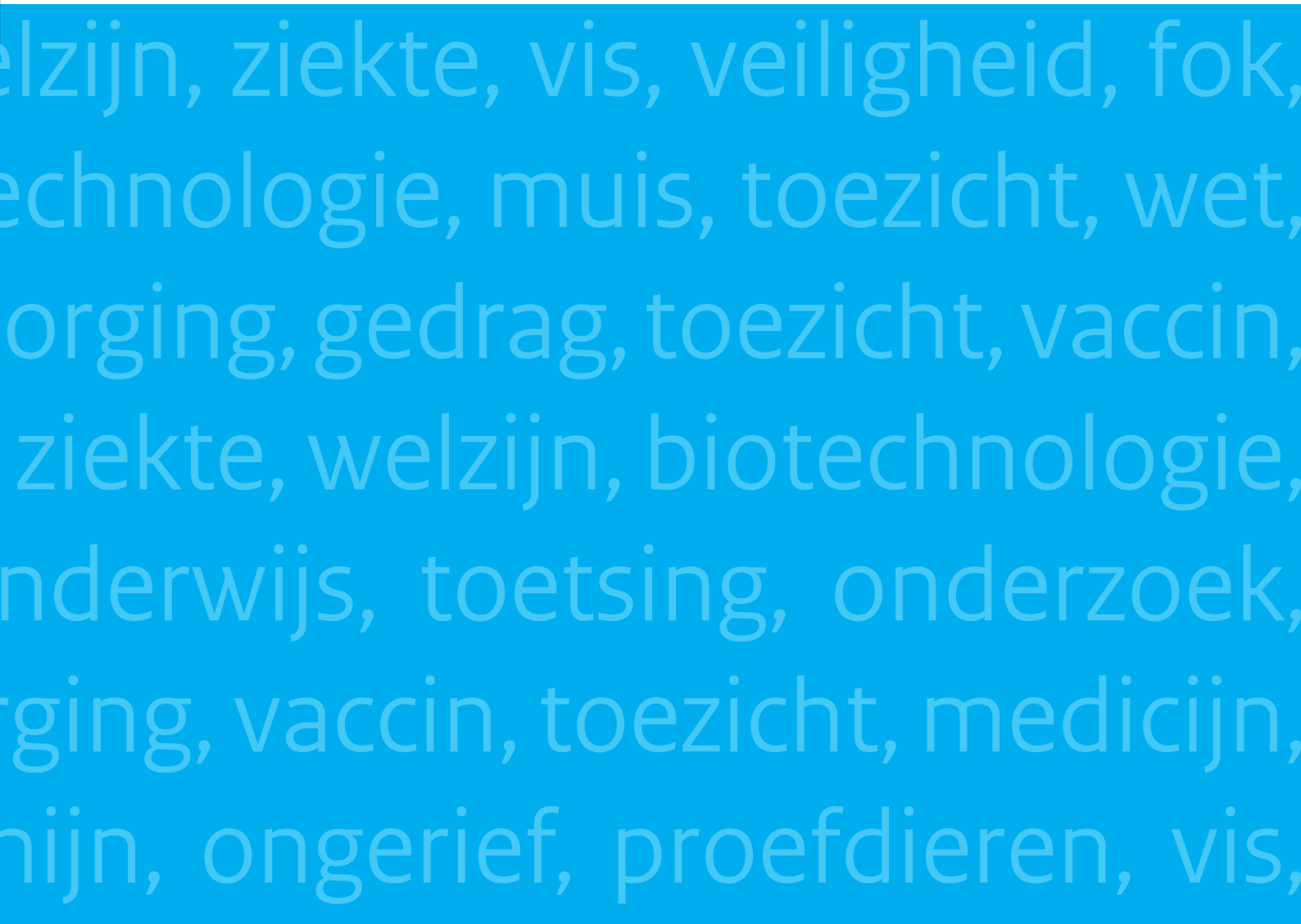
Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
Ministerie van Economische Zaken

Zo doende 2015

Jaaroverzicht dierproeven en proefdieren van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

Voorwoord

Deze uitgave van 'Zo doende 2015' geeft informatie over de dierproeven die vergunninghouders hebben uitgevoerd, de proefdieren die bij vergunninghoudende instellingen aanwezig zijn, en het toezicht dat de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft uitgevoerd op de naleving van de Wet op de dierproeven (Wod) in 2015. De NVWA heeft dit jaaroverzicht opgesteld op basis van onder andere gegevens die de vergunninghoudende instellingen hebben aangeleverd en op basis van informatie van inspecties die zijn uitgevoerd door de NVWA.

Met dit jaaroverzicht onderstreept de NVWA het belang van zorgvuldige en transparante informatievoorziening over dierproeven en proefdieren in Nederland. Het beleid van de overheid streeft naar het verantwoord en zorgvuldig uitvoeren van dierproeven. De NVWA draagt hieraan bij door toe te zien op de naleving van de Wet op de dierproeven. De NVWA-inspecties van 2015 laten het beeld zien dat vergunninghouders de voorschriften die direct verband houden met het welzijn van de proefdieren goed hebben nageleefd.

De vergunninghoudende instellingen hebben in 2015 voor het tweede jaar op een nieuwe manier de registratie van dierproeven en proefdieren uitgevoerd. Deze nieuwe manier van registratie was het gevolg van de implementatie van de Europese richtlijn 2010/63/EU in de herziene Wet op de dierproeven.

Klachten over het omgaan met proefdieren kunt u, eventueel vertrouwelijk, melden. Dit kunt u doen op de internetsite van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (www.nvwa.nl) of telefonisch via 0900-0388. Ook als u vragen hebt over het onderwerp kunt u op die manier contact opnemen met de NVWA. Meer informatie over dierproeven en eerdere jaaroverzichten vindt u op www.nvwa.nl.

Harry Paul
Utrecht, december 2016
inspecteur-generaal Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit

Inhoudsopgave

Voorwoord 1

1 Samenvatting 5

2 Toezicht van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit 6

3 Verlenen van vergunningen 9

4 Registratie proefdieren en dierproeven 11
4.1 Inleiding 11
4.2 Dierproeven 11
4.3 Herkomst proefdieren 17

Bijlage 1 Dierproeven in 2015 in percentages 19

Bijlage 2 Registratie dierproeven en proefdieren 2015 23

Bijlage 3 Lijst met specificatie diersoorten 57

Bijlage 4 Lijst met vergunninghouders 59

1 Samenvatting

Nieuwe registratiemethodiek

Met de implementatie van de Europese richtlijn EU/2010/63 is de registratie van proefdieren met ingang van het registratiejaar 2014 veranderd. De registraties van 2014 en 2015 zijn uitgevoerd conform het Europese uitvoeringsbesluit EU/2012/707. Het uitvoeringsbesluit geeft nadere uitleg over de registratie-eisen die voortvloeien uit de richtlijn EU/2010/63. Deze nieuwe registratiemethodiek heeft geleid tot een verandering in de omschrijving van registratiecategorieën. De NVWA heeft met ingang van 2014 de Nederlandse registratiegegevens zo gepresenteerd dat vergelijking met de gegevens van andere EU-landen in de toekomst mogelijk is.

Aantal dierproeven

In 2015 registreerden de Nederlandse vergunninghouders 528.159 dierproeven. Dat zijn 92.868 (14.9%) dierproeven minder dan in 2014. In 2015 vonden minder proeven plaats met runderen, kippen en huishoenders, varkens en oude-wereld apen (Resusapen). In 2015 zijn 127.813 (26,7%) dierproeven verricht op genetisch gewijzigde dieren. Dat is een daling van 17.574 dierproeven ten opzichte van het aantal dierproeven met genetisch gewijzigde dieren in 2014.

Hergebruik van proefdieren

Een dierproef wordt gedefinieerd als “elk al dan niet invasief gebruik van een dier voor experimentele of andere doeleinden, waarvan het resultaat bekend of onbekend is, of voor onderwijskundige doeleinden, die bij het dier evenveel of meer pijn, lijden, angst of blijvende schade kan veroorzaken als, dan wel dan het inbrengen van een naald volgens goed diergeneeskundig vakmanschap”. Het is mogelijk om een proefdier te laten deelnemen aan meerdere onderzoeken. Hierdoor ligt het *werkelijke* aantal proefdieren lager dan het aantal verrichte dierproeven. In 2015 zijn 8.514 dieren één of meerdere malen hergebruikt in een dierproef.

Doel van de proef

De meeste dierproeven worden uitgevoerd voor de doelen *Toegepast en omzettingsgericht onderzoek (142.675 29,7%)*, *Krachtens wetgeving vereiste toxiciteits- en veiligheidstesten (137.291 28,6%)* en *Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek (126.592 26,4%)*.

Inspecties NVWA

De NVWA houdt toezicht op de naleving van de Wet op de dierproeven (Wod). De NVWA inspecteert in 2015 alle vergunninghouders, op enkele kleine vergunninghouders na die in dit jaar geen dierproeven hebben uitgevoerd of geen dieren hebben. In 2015 verleent de NVWA namens de Minister van Economische Zaken een nieuwe vergunning aan één instelling. Ook worden vier vergunningen ingetrokken. Eind 2015 zijn 83 instellingen in het bezit van een vergunning voor het verrichten van dierproeven. Deze instellingsvergunninghouders zijn bijvoorbeeld universiteiten, academische ziekenhuizen, onderzoeksinstellingen en farmaceutische bedrijven. Van de 83 vergunninghouders zijn 47 instellingen ook in het bezit van een vergunning voor het fokken of afleveren van dieren met het oog op dierproeven. Eén instelling is alleen in het bezit van een fokvergunning.

In 2015 voert de NVWA in totaal 286 inspecties uit. Dit zijn ongeveer evenveel inspecties vergeleken met het aantal inspecties die zijn uitgevoerd in 2014. Tijdens de inspecties geeft de NVWA drie schriftelijke waarschuwingen aan drie verschillende vergunninghouders.

2 Toezicht

Algemeen

De NVWA houdt toezicht op naleving in het kader van de Wet op de dierproeven (Wod). In 2015 gaat het om toezicht op 83 instellingen en bedrijven die een instellingsvergunning hebben voor het verrichten van dierproeven, het fokken van proefdieren en het afleveren van proefdieren. Deze instellingsvergunninghouders zijn bijvoorbeeld universiteiten, academische ziekenhuizen, onderzoeksinstellingen en farmaceutische bedrijven.

De NVWA inspecteert in 2015 alle vergunninghouders, op enkele kleine vergunninghouders na die in dit jaar geen dierproeven hebben uitgevoerd of geen dieren hebben. De NVWA voert haar toezicht risicogericht uit. Aan de hand van scores op risico-indicatoren bepaalt de NVWA hoe vaak zij een bepaalde vergunninghouder jaarlijks inspecteert. Risico-indicatoren zijn bijvoorbeeld het aantal dieren, het aantal verschillende diersoorten, het aantal locaties waar dierproeven plaatsvinden, de soorten dierproeven, de inspectiehistorie en eventuele meldingen.

Voor 2015 heeft de NVWA vijf inspectieonderwerpen voor de uitvoering van het toezicht vastgesteld.
Deze inspectieonderwerpen zijn:

- de naleving van de wettelijke eisen voor de huisvesting en de verzorging van proefdieren;
- de zorgvuldigheid van verrichte handelingen;
- het verrichten van de handelingen conform het onderzoeksplan/projectvergunning;
- de controle op de deskundigheid van personen die met proefdieren werken en/of dierproeven uitvoeren
- overige redenen voor een inspectie zoals bijvoorbeeld de controle op de aanlevering van de registratiegegevens door vergunninghouders.

In 2015 voert de NVWA in totaal 286 inspecties uit bij vergunninghouders. Dit zijn ongeveer evenveel inspecties als in het vorige verslagjaar.
Een aantal van de inspecties is door twee inspecteurs uitgevoerd. De NVWA voert deze duo-inspecties uit bij bijvoorbeeld nieuwe vergunninghouders, bij vergunninghouders met verminderde naleving, bij specifieke inspectieonderwerpen of in het kader van intervisie en intercollegiale afstemming. De NVWA legt 28,1% van de inspectiebezoeken onaangekondigd af in 2015.

Afbeelding 1 (pagina 8) geeft de aantallen NVWA-inspecties weer per inspectieonderwerp in 2015. De meeste inspecties die de NVWA in 2015 uitvoert, betreffen inspecties op de naleving van de wettelijke eisen voor de huisvesting en de verzorging van proefdieren.

De Wod is op 18 december 2014 herzien. Het toezicht op de Wod vindt in 2015 plaats op basis van de herziene wetgeving. Als een vergunninghouder de wet overtreedt, handhaaft de NVWA conform het interventiebeleid voor het toezicht op dierproeven en het gebruik van proefdieren. Het interventiebeleid is primair gericht op het opheffen van overtredingen. De NVWA kan bijvoorbeeld bij een overtreding een schriftelijke waarschuwing geven, waarbij de vergunninghouder de overtreding binnen de gestelde termijn moet verhelpen. Een andere vorm van interventie die de NVWA bij een ernstige of herhaalde overtreding kan toepassen, is het beperken of intrekken van de instellingsvergunning. De vergunninghouder mag dan in het uiterste geval geen dierproeven meer uitvoeren of geen proefdieren meer fokken of afleveren. Daarnaast kan de NVWA naleefhulp geven aan de vergunninghouder. De NVWA geeft dan informatie hoe de vergunninghouder aan de wettelijke voorschriften kan voldoen.

Maatregelen

In 2015 geeft de NVWA drie schriftelijke waarschuwingen aan drie verschillende vergunninghouders. Bij twee vergunninghouders constateert de NVWA dat de vergunninghouders onvoldoende zorg droegen voor de omgeving en de verzorging van de dieren die passend is voor hun gezondheid en welzijn. Dit is een overtreding van artikel 13.f.1 van de Wod en is nader uitgewerkt in artikel 7.1. van het Dierproevenbesluit. Ook stelt de NVWA bij de een vergunninghouder vast dat de uitvoering van de dagelijkse controles en de registratie hiervan inclusief de bevindingen bij de proefdieren onvoldoende waren en dat de proefdieren anders gebruikt werden dan beschreven in het onderzoeksplan. Dit zijn overtredingen van de artikelen 13f en is nader uitgewerkt in artikel 7 van het Dierproevenbesluit en artikel 10.c van de Wod.

Afbeelding 1
Aantallen NVWA-inspecties per inspectieonderwerp uitgevoerd in 2015

3 Verlenen van vergunningen

De NVWA voert namens de Minister van Economische Zaken nog een andere taak uit in het kader van de Wet op de dierproeven (Wod). Deze taak is het verlenen van vergunningen.

Verlenen van vergunningen

Eind 2015 zijn 83 instellingen in het bezit van een vergunning voor het verrichten van dierproeven conform artikel 2 van de Wod. Daarvan zijn 47 instellingen ook in het bezit van een vergunning op basis van artikel 11a voor het fokken of afleveren van dieren met het oog op dierproeven. Eén instelling is alleen in het bezit van een fokvergunning. Bijlage 4 geeft een overzicht van de vergunninghouders.

Nieuwe vergunningen

In 2015 verleent de NVWA namens de Minister een nieuwe vergunning aan:

- Glasaal Volendam B.V.

Ingetrokken vergunningen

In 2015 heeft de NVWA vier vergunningen ingetrokken:

- Delta Phenomics
- QM Diagnostics
- QVQ
- Arcadis Divisie Water & Milieu

4 Registratie proefdieren en dierproeven

4.1 Inleiding

Conform artikel 15 van de Wet op de dierproeven moeten vergunninghouders over het voorafgaande kalenderjaar opgave doen van de verwerving van de proefdieren en de verrichte dierproeven. Over 2015 heeft de NVWA registratiegegevens ontvangen van 83 instellingen. Daarvan verrichten 12 vergunninghouders in het verslagjaar geen dierproeven. Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van de bijzonderheden van de registratiegegevens.

De vergunninghouders hebben voor het tweede jaar de registratiegegevens aangeleverd conform de nieuwe registratiemethodiek. Hierdoor zijn deze gegevens moeilijker te vergelijken met die van voorgaande jaren (voor 2014). In bijlage 2 presenteren de tabellen 1 tot en met 15 de belangrijkste gegevens over de verwerving en bestemming van proefdieren en de uitgevoerde dierproeven. De NVWA heeft sinds vorig jaar de Nederlandse registratiegegevens op zo'n manier gepresenteerd dat vergelijking met de gegevens van andere EU-landen in de toekomst mogelijk is.

Op verzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) geven de tabellen 16 tot en met 29 van bijlage 2 apart de dierproeven weer die verricht zijn bij universiteiten en universitaire medische centra. De tabellen 30 en 31 presenteren de dierproeven die in opdracht van het ministerie van Defensie zijn verricht.

4.2 Dierproeven

4.2.1 Algemeen

Naar aanleiding van de wijziging van de Wod, is de registratie in 2015 uitgevoerd conform het Uitvoeringsbesluit EU/2012/707 bij de Richtlijn EU/2010/63. Voor de nieuwe registratiemethodiek zijn vanaf het rapportagejaar 2014 alle eerder gestelde registratievragen in meer of mindere mate aangepast. Dit maakt het erg moeilijk om de antwoorden op de aangepaste registratievragen één op één te vergelijken met die van de jaren voor 2014.

4.2.2 Aantal dierproeven

In 2015 registreren de Nederlandse vergunninghouders 528.159 dierproeven; een daling van 92.868 (14,9%) ten opzichte van 2014. Het Uitvoeringsbesluit EU/2012/707 en het daarbij behorende Corrigendum geven nadere uitleg van de registratie-eisen die voortvloeien uit de Richtlijn EU/2010/63.

4.2.3 Doden zonder voorafgaande handeling

Het doden van dieren alleen ten behoeve van het gebruik van hun organen, weefsels of lichaamsvloeistoffen merkt Nederland, in tegenstelling tot de EU, aan als dierproef. In 2015 gebruiken de Nederlandse vergunninghouders hiervoor 48.579 dieren (9,2%) die zij registreren in de categorie 'Doden zonder voorafgaande handeling'. Voor deze categorie worden ten opzichte van de overige dierproeven relatief veel vissen en muizen gebruikt. De onderstaande afbeeldingen maken bij "Doden zonder voorafgaande handeling" de onderverdeling per diersoort en per doel van de proef.

Leeswijzer bij analyses en tabellen in hoofdstuk 4. Registratie proefdieren en dierproeven

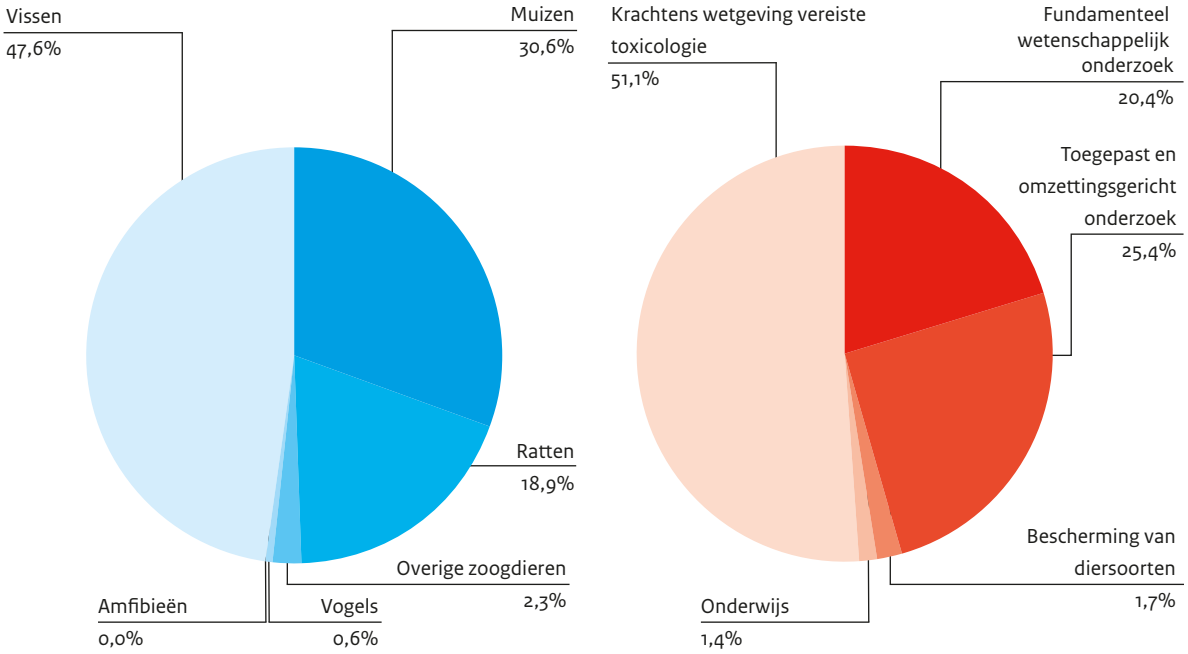
Uitsluitend Nederlandse vergunninghouders registreren de categorie Doden zonder voorafgaande handeling. Om de vergelijking met andere EU-landen in de toekomst te vereenvoudigen, is ervoor gekozen de categorie Doden zonder voorafgaande handeling buiten de analyse te laten van de aspecten van dierproeven. Dit betekent dat alle volgende analyses en tabellen in hoofdstuk 4, conform de EU-systematiek, steeds gebaseerd zijn op:

Het totaal aantal dierproeven geregistreerd in 2015 (= 528.159) minus het aantal dieren gedood zonder voorafgaande handeling (=48.579) is het aantal dierproeven voor de Europese registratie (=479.580).

Waar vergelijking met voorgaande jaren mogelijk is, zijn die aantallen ook gecorrigeerd voor Doden zonder voorafgaande handelingen. Op basis van de Europese registratie zijn in 2015 84.189 (14,9%) minder dierproeven uitgevoerd dan in 2014.

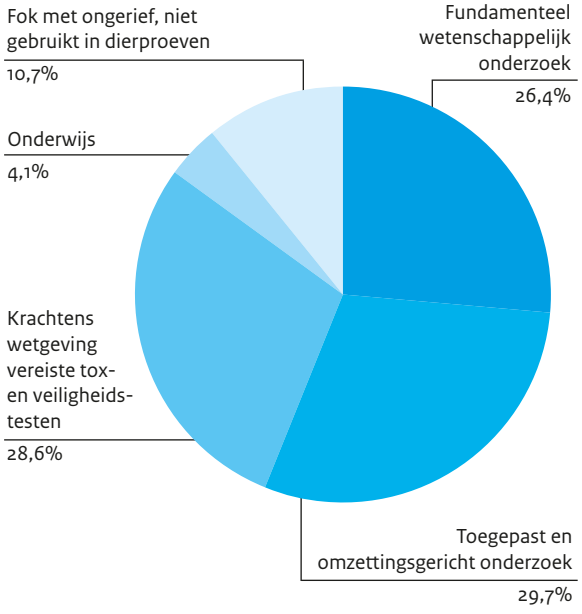
Proefdieren kunnen meerdere keren per jaar worden hergebruikt in dierproeven. Het werkelijke aantal gebruikte proefdieren ligt hierdoor lager dan het aantal dierproeven. In 2015 zijn 8.514 dierproeven geregistreerd waarbij sprake is van hergebruik van proefdieren. Hergebruik vindt met name plaats bij proeven met het doel onderwijs.

Afbeelding 1
Doden zonder voorafgaande handeling, per diersoort en per doel van de proef

4.2.4 Doel van de proef

Afbeelding 2
Aantallen dierproeven per hoofddoel

In de registratie kunnen acht hoofddoelen worden onderscheiden waarvoor dierproeven worden uitgevoerd:

- Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek
- Toegepast en omzettingsgericht onderzoek
- Onderwijs
- Bescherming van het milieu
- Bescherming van diersoorten
- Krachtens wetgeving vereiste toxicologische en veiligheidstesten
- Forensisch onderzoek
- Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproeven

Verreweg de meeste dierproeven worden uitgevoerd voor de doelen *Toegepast en omzettingsgericht onderzoek* (142.675, 29,7%), *Krachtens wetgeving vereiste toxiciteits- en veiligheidstesten* (137.291, 28,6%) en *Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek* (126.592, 26,4%).

De doelen *Bescherming van het milieu* (364, 0,1%), *Bescherming van diersoorten* (1729, 0,4%) en *Forensisch onderzoek* (42 proeven, 0,00%) zijn uit het taartdiagram gelaten vanwege de kleine percentages.

4.2.5 Wettelijke bepalingen

In 2015 hebben de vergunninghouders 137.291 dierproeven (28,6% van het totaal) uitgevoerd op grond van wettelijke bepalingen. 127.695 (26,6%) proeven zijn uitgevoerd op grond van EU-wetgeving, 9.075 (1,9%) proeven op grond van niet-EU wetgeving en 521 proeven op grond van nationale wetgeving in EU-landen.

4.2.6 Diersoorten

Vergelijking 2015 met 2014:

Het aantal proeven met katten daalt van 244 in 2014 naar 61 in 2015 (-75%). Daarnaast worden aanzienlijk minder proeven gedaan met runderen, kippen/huishoenders en varkens in 2015 ten opzichte van 2014.

Tabel 1
Aantallen dierproeven per diersoort 2014 en 2015

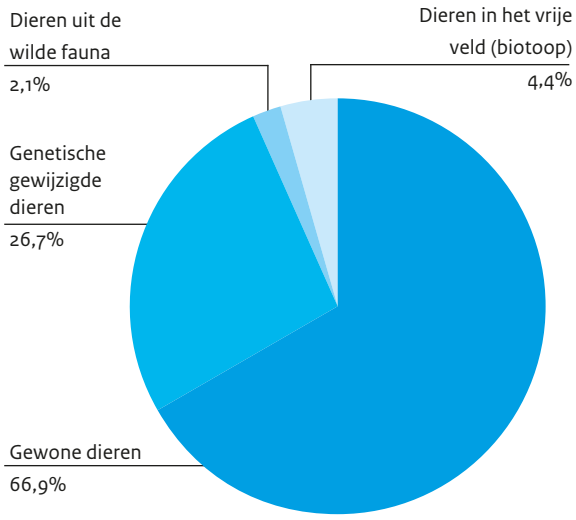
Diersoort	2014	%	2015	%
Muizen	277.505	49,2	244.804	51,0
Ratten	99.125	17,6	99.602	20,8
Cavia's	4.348	0,8	3.433	0,7
Syrische goudhamsters	1.702	0,3	1.518	0,3
Andere knaagdieren	2.285	0,4	1.031	0,2
Konijnen	10.763	1,9	9.899	2,1
Honden	1.068	0,2	750	0,2
Katten	244	0	61	0,0
Fretten	782	0,1	396	0,1
Andere roofdieren	342	0,1	410	0,1
Klauwaapjes	77	0	91	0,0
Resusapen	143	0	96	0,0
Java-apen	18	0	47	0,0
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	381	0,1	213	0,0
Varkens	13.179	2,3	8.402	1,8
Geiten	437	0,1	239	0,0
Schapen	2.496	0,4	2.126	0,4
Runderen	11.886	2,1	5.240	1,1
Andere zoogdieren	24	0	14	0,0
Kippen, huishoenders	85.675	15,2	51.386	10,7
Andere vogels	17.307	3,1	18.248	3,8
Reptielen	748	0,1	851	0,2
Klauwkikkers	308	0	1.181	0,2
Amfibieën	547	0,1	562	0,1
Zebravissen	4.021	0.7	4.909	1,0
Vissen	28.358	5,0	24.071	5,0
Totaal	**563.769**		**479.580**	

4.2.7 Bijzonderheid dier

Vergunninghouders dienen bij de registratie aan te geven of een dierproef is verricht op:

- een gewoon dier;
- een genetisch gewijzigd dier;
- een dier afkomstig uit de wilde fauna;
- een dier in het vrije veld (biotoop).

Afbeelding 3
Bijzonderheid dier

Genetisch gewijzigde dieren

Het Corrigendum van 24 januari 2013 bij het Uitvoeringsbesluit geeft een bredere definitie van genetisch gewijzigde dieren dan de oorspronkelijke – ook in de Nederlandse registratie gebruikte – definitie van genetisch gemodificeerde dieren.

Genetisch gemodificeerde dieren zijn dieren waarvan het genoom door een DNA-techniek is gewijzigd; genetisch gewijzigde dieren zijn ook dieren van lijnen met een spontane of chemisch geïnduceerde mutatie. In 2015 zijn 127.813 (26,7%) dierproeven verricht op genetisch gewijzigde dieren. Het aantal geregistreerde dierproeven op genetisch gewijzigde dieren is daarmee 17.574 lager dan het aantal dieren in 2014.

De meeste dierproeven op genetisch gewijzigde dieren hebben vergunninghouders verricht op muizen (122.430, 95,8% van het aantal dierproeven op genetisch gewijzigde dieren). In beperkte mate betreft het dierproeven op ratten (3.542 dieren, 2,8%), zebravissen (1.710 dieren, 1,3%), en konijnen (131 dieren, 0,1%).

Dieren uit de wilde fauna

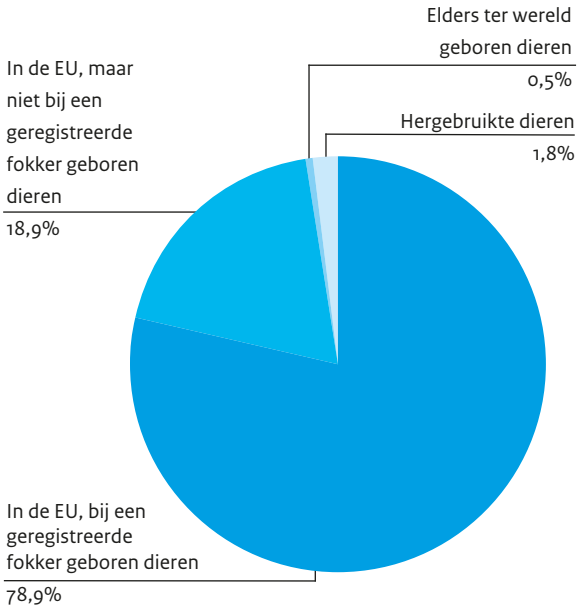
In 2015 zijn 9.883 dierproeven verricht op dieren uit de wilde fauna. Dat zijn er 4.486 meer dan in 2014. Het betreft vooral vissen (9.100). De proeven worden gedaan voor de doelen: *Bescherming van het milieu, Krachtens wetgeving vereiste toxiciteits- en veiligheidstesten (Bioaccumulatie), Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek (ethologie, diergedrag en biologie)* en *Toegepast en omzettingsgericht onderzoek (dierenwelzijn).*

Dieren in hun biotoop

In 2015 vonden 21.175 dierproeven plaats op dieren in hun natuurlijke leefomgeving (biotoop). Dat aantal is vergelijkbaar met 2014 (21.797). Het betreft vooral vogels (16.346, 77,2%) voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek en toegepast en omzettingsgericht onderzoek, en vissen (2.721, 12,9%) voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek en bescherming van diersoorten.

4.2.8 Herkomst en hergebruik van gebruikte proefdieren in dierproeven

Afbeelding 4
Herkomst dieren in dierproef

Tabel 2
Aantallen dierproeven met NHP's opgesplitst in afkomst per generatie

	F1	F2 of groter	zichzelf in stand houdende kolonie
Hergebruik			
Rhesusapen		1	28
Java-apen		18	7
Klauwaapjes			6
In de EU (inclusief Nederland) bij een geregistreerde fokker geboren apen			
Rhesusapen	3		59
Java-apen			19
Klauwaapjes			85
In Azië geboren apen			
Rhesusapen		5	
Java-apen		3	
Klauwaapjes			
Totaal aantal dierproeven met NPH's per generatie	**3**	**27**	**204**

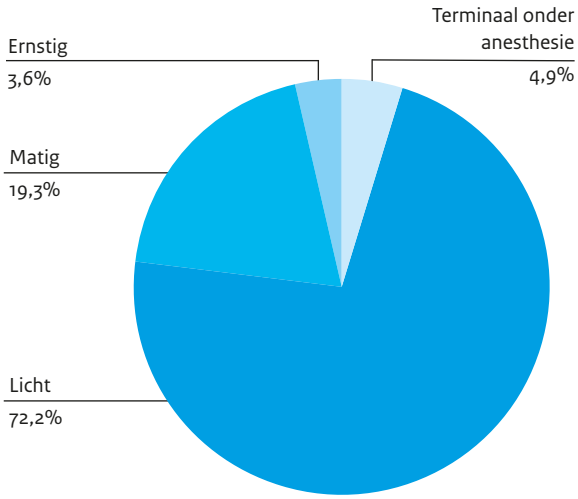
Het merendeel van de proefdieren gebruikt in dierproeven (378.294, 78,9%) is geboren bij een geregistreerde fokker in de EU. Het is mogelijk om een proefdier meer dan één maal in een dierproef te gebruiken. Hierdoor ligt het werkelijke aantal gebruikte proefdieren lager dan het aantal verrichte dierproeven. In 2015 zijn 8.514 dierproeven geregistreerd waarbij sprake is van hergebruik van proefdieren. Hergebruik vindt met name plaats bij proeven met het doel onderwijs.
Voor het gebruik van non humane primaten in dierproeven moet de afkomst en de generatie worden geregistreerd. 'F1, F2 of groter' en 'zichzelf in stand houdende kolonie' geeft informatie over het aantal generaties dat het dier afstamt van wildvang dieren.

4.2.9 Bijzondere technieken

De registratiemethodiek van de dierproeven vraagt bijzondere technieken of ingrepen te vermelden. Hieronder registreren vergunninghouders het doden zonder voorafgaande handeling (48.579 , zie 4.2.3) en het gebruik van dieren voor het creëren van een nieuwe genetisch gewijzigde lijn. Hiervoor zijn 2015 10.141 dieren gebruikt. Het betreft 10.113 muizen, 18 ratten en 10 zebravissen. Dit is iets minder dan in 2014 (13.796).

4.2.10 Ongerief

Afbeelding 5
Ongerief bij dierproeven

Het ondervonden ongerief wordt vastgelegd in een welzijnsdagboek; op basis van de welzijnsevaluatie schat de vergunninghouder achteraf de mate van ongerief in bij dieren. De nieuwe registratiemethodiek deelt ongerief in vier categorieën in (terminaal onder anesthesie, licht, matig, ernstig). In uitzonderlijke situaties kan aangegeven worden dat het ongerief de categorie 'ernstig' oversteeg. Verreweg de meeste dierproeven worden door vergunninghouders geregistreerd als licht (72,2%) of matig ongerief (19,3%).

4.2.11 Pijnbestrijding

In de nieuwe registratiemethodiek zijn vanaf 2014 de coderingen gewijzigd, zowel voor pijnbestrijding als voor anesthesie. De opties "Is niet toegepast/onverenigbaar proef" en "Is niet toegepast/praktisch niet uitvoerbaar" zijn gecombineerd tot één optie "Is niet toegepast/ onverenigbaar proef/ praktisch niet uitvoerbaar". In de praktijk blijken deze twee opties nauwelijks te onderscheiden. Het percentage dierproeven waarbij in 2015 pijnbestrijding is gegeven aan de proefdieren (9,4%) is ten opzichte van 2014 iets gestegen (8,9%).

4.2.12 Anesthesie

Uit de gegevens blijkt dat bij 149.580 dierproeven anesthesie is toegepast en dat bij 11.373 (2,4%) proeven geen anesthesie mogelijk was omdat dit onverenigbaar was met de proef. Dit is een lichte stijging t.o.v. 2014 (1,8%).

4.2.13 Toestand na de proef

Uit de gegevens blijkt dat bij 433.476 (90,4%) dierproeven de dieren tijdens of in het kader van de proef zijn gestorven of gedood. Bij 46.104 (9,6%) van de dierproeven blijven de dieren na afloop in leven.

4.3 Herkomst proefdieren

Algemeen

Onderstaande tekst heeft betrekking op de herkomst van *alle* dieren, dus ook dieren waarop (nog) geen dierproeven zijn verricht. Paragraaf 4.2.8 spitst zich toe op de herkomst van dieren in proeven. Onder "herkomst" wordt vanaf 1 januari 2014 verstaan: de plaats waar de dieren geboren zijn. Tot 1 januari 2014 werd herkomst gedefinieerd als de plaats waarvandaan de dieren als laatste geleverd zijn.

Nieuwe proefdieren bij een vergunninghouder kunnen afkomstig zijn uit eigen fok, van een fokinstelling voor proefdieren of van een andere herkomst (wilde fauna of particuliere leveranciers).

Tabel 3 geeft informatie over de herkomst van de dieren die de vergunninghouders in 2015 hebben betrokken.
Deze tabel geeft het totaal weer van verworven proefdieren. De herkomstgegevens en fokgegevens van de professionele proefdierfokkers staan niet in de tabel om te voorkomen dat deze dieren dubbel geregistreerd worden.

Het totaal aantal verworven dieren in 2015 is gedaald met 125.281 (12,8%) dieren ten opzichte van het aantal in 2014.

4.3.1 Herkomst genetisch gewijzigde dieren

Van het totaal aantal verworven dieren zijn 462.179 (54,3%) dieren genetisch gewijzigd. Dit zijn 28.149 dieren minder dan in 2014. Deze daling doet zich vooral voor bij genetisch gewijzigde muizen. Het aantal verworven genetisch gewijzigde ratten en vissen stijgt in 2015. Uit de gegevens blijkt dat de meeste genetisch gewijzigde dieren verkregen zijn uit eigen fok /kweek.

4.3.2 Monitoring import genetisch gemodificeerde dieren

Met het in gaan van het Besluit en de Regeling genetisch gemodificeerde organismen 2013, op 1 maart 2105, is het niet meer mogelijk om gegevens te verschaffen over de genetisch gemodificeerde dieren in Nederland. De reden is het feit, dat vanaf die datum voor de activiteiten op inperkingsniveau I een kennisgevingsprocedure geldt, waar uitsluitend het gegeven hoeft te worden gemeld dat er met deze dieren wordt gewerkt, en niet meer in detail welke dieren, hun eigenschappen en hoe ze zijn vervaardigd.

Tabel 3
Herkomst van de in 2015 verworven dieren

Diersoort	eigen fok	fokinstelling	andere herkomst	totaal 2015	totaal 2014
Muizen	421.313	109.741	1.623	532.677	639.989
Ratten	27.236	51.338	102	78.676	113.362
Andere knaagdieren	883	4.731	240	5.854	6.612
Honden	126	181	27	334	631
Katten	10	2	0	12	78
Andere dieren	141.061	60.537	32.785	234.383	216.545
Totaal	**590.629**	**226.530**	**34.777**	**851.936**	**977.217**

Tabel 4
Herkomst van de in 2015 verworven genetisch gewijzigde dieren

Genetisch gewijzigde diersoort	eigen fok	fokinstelling	andere herkomst	totaal 2015	totaal 2014
Muis	355.799	17.157	1.040	373.996	454.143
Rat	8.633	155	88	8.876	3.378
Konijn	265	0	0	265	278
Vis	76.730	2.035	277	79.042	32.529
Totaal	**441.427**	**19.347**	**1.405**	**462.179**	**490.328**

4.3.3 Dieren afkomstig uit de wilde fauna

Van de verworven proefdieren is 3,7% (31.914) afkomstig uit de wilde fauna. Het merendeel hiervan zijn vissen (97,4%).

4.3.4 'Dieren dood of gedood na gebruik in fok' en 'dieren dood of gedood vóór gebruik in fok of dierproef'

De NVWA houdt ook toezicht op dieren die bij een vergunninghoudende instelling aanwezig zijn en niet in dierproeven worden gebruikt (artikel 1.b.3.Wod). De NVWA vraagt instellingsvergunninghouders om de dieren te registreren die zijn doodgegaan of gedood zonder dat zij zijn gebruikt in een dierproef.

Sinds 2014 wordt bij deze dieren onderscheid gemaakt tussen *dieren die zijn doodgegaan of gedood na gebruik in fok* (bijvoorbeeld ouderdieren die zijn gebruikt voor de fok) en *dieren die zijn dood gegaan of zijn gedood vóór gebruik in fok of dierproef* (bijvoorbeeld vanwege ongeschiktheid voor gebruik in dierproeven).

In 2015 zijn 90.688 dieren dood gegaan of gedood na gebruik in fok en 315.487 dieren doodgegaan of gedood vóór gebruik in fok of dierproef (zie Tabel 5). Het totaal aantal dieren dat in 2015 is doodgegaan zonder dat ze zijn gebruikt in een dierproef is daarmee 406.175. Dit is een is daling van 22,9 % ten opzichte van 2014 (zie Tabel 6).

Tabel 5
Dieren doodgegaan of gedood vóór gebruik in fok of dierproef in 2015

	dieren dood of gedood na gebruik in fok	dieren dood of gedood vóór gebruik in fok of dierproef
'Gewone' dieren	29.399	63.562
Genetisch gewijzigde dieren	61.289	251.891
Waarvan muizen	32.365	219.953
Waarvan ratten	720	2.373
Waarvan amfibieën	0	0
Waarvan vissen	28.049	29.565
Dieren uit de wilde fauna	0	34
Totaal	**90.688**	**315.487**

Tabel 6
Dieren doodgegaan of gedood vóór gebruik in dierproef van 2011 tot en met 2015

	2011	2012	2013	2014	2015
'Gewone' dieren	135.473	129.015	128.475	106.447	92.961
Genetisch gewijzigde dieren	394.878	395.695	446.026	420.631	313.180
Waarvan muizen	312.638	320.292	303.299	300.384	252.318
Waarvan ratten	1.086	844	783	1.020	3.093
Waarvan amfibieën	106	898	1.003	0	0
Waarvan vissen	81.048	73.661	140.941	119.227	57.614
Dieren uit de wilde fauna	95	25	10	8	34
Totaal dieren dood vóór dierproef	**530.446**	**524.735**	**574.511**	**527.086**	**406.175**

Bijlage 1
Dierproeven in 2015 in percentages

Bijzonderheid dier	%
A. Dier ander dan B, C en D	66,9
B. Genetisch gewijzigd dier	26,7
C. Uit de wilde fauna	2,1
D. In het vrije veld (biotoop)	4,4
	100,00

Herkomst dieren en hergebruik	%
In de EU , bij een geregistreerde fokker geboren dieren	78,88
In de EU, maar niet bij een geregistreerde fokker geboren dieren	18,85
In de rest van Europa geboren dieren	0,00
Elders ter wereld geboren dieren	0,49
Hergebruikte dieren	1,78
	100,0

Doel	%
Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	26,40
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek	
tbv de Mens	14,25
Dierziekten, dierenwelzijn	14,82
Overig	0,67
Bescherming van het milieu	0,08
Bescherming van diersoorten	0,36
Onderwijs	4,09
Forensisch onderzoek	0,01
Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	10,69
Gereguleerde productie	0,09
Kwaliteitscontrole	13,58
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie	
Algemeen	12,44
Ecologie	1,94
Diervoeder en doeldier	0,58
	100,00

Wettelijke bepalingen	%
Geen wettelijke bepaling	71,4
EU wetgeving	26,6
Nationale wetgeving EU-land(en)	0,1
Niet-EU wetgeving	1,9
	100,00

Bijzondere technieken *In de proef werden bijzondere technieken of ingrepen toegepast, bestaande uit:*	%
Géén van onderstaande technieken of ingrepen	88,9
Doden zonder voorafgaande handelingen	9,2
Gebruikt in productie van een nieuwe genetisch gewijzigde lijn	1,9
	100,00

Anesthesie	%
Werd niet toegepast omdat hiertoe geen aanleiding bestond	67,27
Werd niet toegepast omdat dit onverenigbaar was met de proef	1,85
Werd wel toegepast	30,87
	100,00

Pijnbestrijding, postoperatief of op een ander tijdstip	%
Werd niet toegepast omdat hiertoe geen aanleiding bestond	66,55
Werd niet toegepast omdat dit onverenigbaar was met de proef	2,37
Werd wel toegepast	31,08
	100,00

Mate van ongerief	%
Terminaal onder anesthesie	4,86
Licht	72,20
Matig	19,35
Ernstig	3,59
Ernstig overschrijdend	0,00
	100,00

Toestand van de dieren na beëindiging van de proef	%
Het dier is gestorven of gedood tijdens of in het kader van de proef	90,4
Het dier is na beëindiging van de proef in leven gelaten	9,6
	100,00

Doden zonder voorafgaande handeling, diersoort	%
Zoogdieren	51,8
waarvan muizen	30,6
waarvan ratten	18,9
Vogels	0,6
Vissen	47,6
Amfibien	0,00
Reptielen	0,00
	100,00

Doden zonder voorafgaande handeling, doel	%
Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	20,4
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek	25,4
Onderwijs	1,4
Gereguleerde productie	0,0
Bescherming van diersoorten	1,8
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie	51,0
	100,00

Bijlage 2
Registratie dierproeven en proefdieren 2015

Tabellarische registratiegegevens – algemeen

1. Diersoort – bijzonderheid dier 24
2. Diersoort – herkomst dier en hergebruik 25
3. Diersoort – hoofddoel van de proef 26
4. Genetisch gewijzigde dieren – hoofddoel van de proef 28
5. Diersoort – wettelijke bepalingen 30
6. Diersoort – toxicologisch onderzoek 30
7. Diersoort – anesthesie 31
8. Diersoort – pijnbestrijding 32
9. Diersoort – mate van ongerief 33
10. Diersoort – toestand van de dieren na de proef 34
11. Doel van de proef – bijzonderheid dier 35
12. Doel van de proef – herkomst dieren en hergebruik 36
13. Doel van de proef – mate van ongerief 37
14. Doel van de proef – wettelijke bepalingen 38
15. Doel van de proef – toxicologisch onderzoek 39

Instellingen voor wetenschappelijk onderwijs (wo)

16. Academisch Medisch Centrum van de Universiteit van Amsterdam – diersoort/doel proef 41
17. Universiteit van Amsterdam – diersoort/doel proef 42
18. Vrije Universiteit Medisch Centrum Amsterdam – diersoort/doel proef 43
19. Vrije Universiteit Amsterdam – diersoort/doel proef 44
20. Universiteit Twente Enschede – diersoort /doel proef 45
21. Rijksuniversiteit Groningen – diersoort/doel proef 46
22. Leids Universitair Medisch Centrum – diersoort/doel proef 47
23. Universiteit Leiden – diersoort/doel proef 48
24. Universiteit Maastricht – diersoort/doel proef 49
25. Radboud Universiteit Nijmegen – diersoort/doel proef 50
26. Universitair Medisch Centrum Utrecht – diersoort/doel proef 51
27. Universiteit Utrecht – diersoort/doel proef 52
28. Erasmus Universitair Medisch Centrum Rotterdam– diersoort/ doel proef 53
29. Wageningen Universiteit – diersoort/doel proef 54
30. Dierproeven bij Defensie – diersoort/doel van de test 55
31. Dierproeven bij Defensie – diersoort/mate van ongerief 55

Tabel 1
Diersoort - bijzonderheid dier

Diersoort	Gewoon dier (behalve aap)	Genetisch gewijzigd zonder ongerief	Genetisch gewijzigd met ongerief	Dieren uit wilde fauna (behalve aap)	Dieren in hun biotoop (behalve aap)	NHP F1	NHP F2 of groter	Nhp zichzelf instandhoudende kolonie	Totaal
Muizen	122.374	58.548	63.882						277.505
Ratten	96.060	3.127	415						99.125
Cavia's	3.433								4.348
Syrische goudhamsters	1.518								68
Andere knaagdieren	437				594				1.702
Konijnen	9.747	131			21				2.217
Honden	750								10.763
Katten	56				5				1.068
Fretten	396								244
Andere roofdieren	321				89				782
Klauwaapjes								91	342
Rhesusapen						3	6	87	77
Java-apen							21	26	143
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	213								18
Varkens	8.402								381
Geiten	239								13.179
Schapen	2.126								437
Runderen	5.240								2.496
Andere zoogdieren	10				4				11.886
Huishoenders	51.386								24
Andere vogels	1.119			783	16.346				85.675
Reptielen	18				833				17.307
Klauwkikkers	1.181								748
Andere amfibieen					562				308
Zebravissen	3.199	1.282	428						547
Andere vissen	12.250			9.100	2.721				4.021
Totaal	**320.475**	**63.088**	**64.725**	**9.883**	**21.175**	**3**	**27**	**204**	**28.358**

Tabel 2
Diersoort - herkomst dier en hergebruik

Diersoort	Hergebruikt (inclusief NHP)	In de EU (inclusief Nederland) bij een geregistreerde fokker geboren dieren (geen NHP)	In de EU maar niet bij een geregistreerde fokker geboren dieren (geen NHP)	Elders ter wereld geboren dieren (geen NHP)	In de EU (inclusief Nederland) bij een geregistreerde fokker geboren apen	In Azie geboren apen	Totaal
Muizen	2.550	240.740		1.514			244.804
Ratten	849	98.635		118			99.602
Cavia's	79	3.354					3.433
Syrische goudhamsters		1.396		122			1.518
Andere knaagdieren	9	203	630	189			1.031
Konijnen	157	9.715	27				9.899
Honden	288	159	55	248			750
Katten	31	10	9	11			61
Fretten	95	179	122				396
Andere roofdieren			410				410
Klauwaapjes	6				85		91
Rhesusapen	29				62	5	96
Java-apen	25				19	3	47
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	2		211				213
Varkens	154	1.647	6.601				8.402
Geiten	127	16	96				239
Schapen	324	55	1.747				2.126
Runderen	1.961	710	2.569				5.240
Andere zoogdieren	4		10				14
Huishoenders	1.229	5.237	44.920				51.386
Andere vogels	560	278	17.410				18.248
Reptielen			851				851
Klauwkikkers		1.181					1.181
Andere amfibieen			562				562
Zebravissen		4.909					4.909
Andere vissen	35	9.704	14.184	148			24.071
Eindtotaal	**8.514**	**378.128**	**90.414**	**2.350**	**166**	**8**	**479.580**

Tabel 3
Diersoort - doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek (FW)	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	
Muizen	90.129	52.548	16.143	1.824			10.490	
Ratten	12.857	5.749	96	1.158			3.094	
Cavia's	33	194	327	68			82	
Syrische goudhamsters		378						
Andere knaagdieren	790	131					5	
Konijnen	149	148	72	58			152	
Honden	19	8	159	27			199	
Katten	5		12	5				
Fretten	19	241	72				64	
Andere roofdieren	89							
Klauwaapjes	48	43						
Rhesusapen	21	75						
Java-apen	4	43						
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	23	91	29				46	
Varkens	192	127	6.151	19			486	
Geiten	22	25	50				142	
Schapen	157	1.701	173				89	
Runderen	962	392	1.897		364		1.547	
Andere zoogdieren	4		10					
Huishoenders	2.263	6	34.137	62			1.775	
Andere vogels	11.158	6.448					330	
Reptielen	851							
Klauwkikkers	461							
Andere amfibieen	562							
Zebravissen	4.119		628				8	
Andere vissen	1.655		11.135	15		1.729	1.119	
Eindtotaal	**126.592**	**68.348**	**71.091**	**3.236**	**364**	**1.729**	**19.628**	

	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
		51.142	70	16.653	5.805			244.804
		117		31.109	45.422			99.602
	36		30	2.501	162			3.433
				1.140				1.518
			38	67				1.031
			129	2.399	6.792			9.899
				40	298			750
				2	37			61
								396
				321				410
								91
								96
								47
					24			213
				1.039	388			8.402
								239
				6				2.126
	6			12	60			5.240
								14
			156	9.833	667		2.487	51.386
							312	18.248
								851
						720		1.181
								562
						154		4.909
						8.418		24.071
	42	**51.259**	**423**	**65.122**	**59.655**	**9.292**	**2.799**	**479.580**

Tabel 4
Genetisch gewijzigde dieren - doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek (FW)	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Onderwijs	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Geregulleerde productie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Totaal
Muizen	45.167	23.707	458	107	1.678	51.142		171	122.430
Ratten	2.125	1.165	10		125	117			3.542
Konijnen		2					129		131
Zebravissen	1.706				4				1.710
Eindtotaal	**48.998**	**24.874**	**468**	**107**	**1.807**	**51.259**	**129**	**171**	**127.813**

Tabel 5
Diersoort – wettelijke bepalingen

Diersoort	Geen wettelijke bepaling	EU wetgeving	Nationale wetgeving EU-land(en)	Niet-EU wetgeving	Totaal
Muizen	222.276	21.045		1.483	244.804
Ratten	23.071	70.956		5.575	99.602
Cavia's	740	2.468		225	3.433
Syrische goudhamsters	378	1.140			1.518
Andere knaagdieren	926	105			1.031
Konijnen	579	9.311		9	9.899
Honden	412	298		40	750
Katten	22	37		2	61
Fretten	396				396
Andere roofdieren	89	321			410
Klauwaapjes	91				91
Rhesusapen	96				96
Java-apen	47				47
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	189	24			213
Varkens	6.975	244		1.183	8.402
Geiten	239				239
Schapen	2.120			6	2.126
Runderen	5.168	60		12	5.240
Andere zoogdieren	14				14
Huishoenders	38.243	12.603		540	51.386
Andere vogels	17.936	312			18.248
Reptielen	851				851
Klauwkikkers	461	720			1.181
Andere amfibieen	562				562
Zebravissen	4.755	154			4.909
Andere vissen	15.653	7.897	521		24.071
Eindtotaal	**342.289**	**127.695**	**521**	**9.075**	**479.580**

Tabel 6
Diersoort – toxicologisch onderzoek

Diersoort	Geen toxicologisch onderzoek	Tox/wv anders	Tox/wv geneesmiddelen voor de mens	Tox/wv diergeneesmiddelen en residuen daarvan	Tox/wv medische toepassingen	Tox/wv industriële chemicaliën	Tox/wv plantenbeschermende producten	Tox/wv voeding incl. Contactmaterialen	Tox/wv diervoeding	Totaal
Muizen	222.276		5.082	13.977		2.032	1.378	59		244.804
Ratten	23.071		36.769	64		38.067	1.386	160	85	99.602
Cavia's	740		513	2.018		162				3.433
Syrische goudhamsters	378			1.140						1.518
Andere knaagdieren	926		105							1.031
Konijnen	579		1.239	2.398		5.683				9.899
Honden	412		227	63		48				750
Katten	22		3	36						61
Fretten	396									396
Andere roofdieren	89			321						410
Klauwaapjes	91									91
Rhesusapen	96									96
Java-apen	47									47
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	189	24								213
Varkens	6.975	48	114	1.263	2					8.402
Geiten	239									239
Schapen	2.120			6						2.126
Runderen	5.168	32		40						5.240
Andere zoogdieren	14									14
Huishoenders	38.243			12.183					960	51.386
Andere vogels	17.936			312						18.248
Reptielen	851									851
Klauwkikkers	461	720								1.181
Andere amfibieen	562									562
Zebravissen	4.755	154								4.909
Andere vissen	15.653	7.897						521		24.071
Eindtotaal	**342.289**	**8.875**	**44.052**	**33.821**	**2**	**45.992**	**2.764**	**740**	**1.045**	**479.580**

Tabel 7
Diersoort – anesthesie

Diersoort	Is niet toegepast (geen aanleiding)	Is niet toegepast (onverenigbaar proef)	Is toegepast als anesthesie (geen euthanasie)	Totaal
Muizen	123.881	2.059	118.864	244.804
Ratten	79.691	350	19.561	99.602
Cavia's	2.406	70	957	3.433
Syrische goudhamsters	1.262		256	1.518
Andere knaagdieren	92		939	1.031
Konijnen	9.637	1	261	9.899
Honden	702		48	750
Katten	47		14	61
Fretten	72	21	303	396
Andere roofdieren	410			410
Klauwaapjes			91	91
Rhesusapen	3		93	96
Java-apen			47	47
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	198		15	213
Varkens	7.755	1	646	8.402
Geiten	192		47	239
Schapen	2.064		62	2.126
Runderen	4.750		490	5.240
Andere zoogdieren	10		4	14
Huishoenders	50.729	100	557	51.386
Andere vogels	18.131		117	18.248
Reptielen	851			851
Klauwkikkers	461	720		1.181
Andere amfibieen	503		59	562
Zebravissen	1.374	154	3.381	4.909
Andere vissen	13.939	7.897	2.235	24.071
Eindtotaal	**319.160**	**11.373**	**149.047**	**479.580**

Tabel 8
Diersoort – pijnbestrijding

Diersoort	Is niet toegepast (geen aanleiding)	Is niet toegepast (onverenigbaar proef)	Is toegepast	Totaal
Muizen	193.591	17.751	33.462	244.804
Ratten	84.690	6.840	8.072	99.602
Cavia's	2.009	1.309	115	3.433
Syrische goudhamsters	987	335	196	1.518
Andere knaagdieren	1.031			1.031
Konijnen	9.100	571	228	9.899
Honden	629	78	43	750
Katten	28	24	9	61
Fretten	292	91	13	396
Andere roofdieren	39	371		410
Klauwaapjes	56		35	91
Rhesusapen	68		28	96
Java-apen	22		25	47
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	208		5	213
Varkens	7.347	474	581	8.402
Geiten	187	2	50	239
Schapen	2.077		49	2.126
Runderen	4.171	93	976	5.240
Andere zoogdieren	14			14
Huishoenders	47.701	3.685		51.386
Andere vogels	18.212	20	16	18.248
Reptielen	851			851
Klauwkikkers	1.180	1		1.181
Andere amfibieen	562			562
Zebravissen	3.935	546	428	4.909
Andere vissen	23.240	831		24.071
Eindtotaal	**402.227**	**33.022**	**44.331**	**479.580**

Tabel 9
Diersoort – mate van ongerief

Diersoort	Terminaal onder anesthesie	Licht	Matig	Ernstig	Totaal
Muizen	19.991	152.528	60.019	12.266	244.804
Ratten	1.820	83.451	12.914	1.417	99.602
Cavia's	36	1.410	1.968	19	3.433
Syrische goudhamsters		1.106	68	344	1.518
Andere knaagdieren		849	175	7	1.031
Konijnen	39	8.994	826	40	9.899
Honden		662	64	24	750
Katten		61			61
Fretten		130	255	11	396
Andere roofdieren		117	293		410
Klauwaapjes		61	27	3	91
Rhesusapen		83	13		96
Java-apen		4	43		47
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	6	203	4		213
Varkens	215	4.454	3.401	332	8.402
Geiten	7	170	51	11	239
Schapen	13	1.741	215	157	2.126
Runderen		3.515	1.575	150	5.240
Andere zoogdieren		4	10		14
Huishoenders	156	42.206	6.655	2.369	51.386
Andere vogels	6	16.769	1.440	33	18.248
Reptielen		851			851
Klauwkikkers		1.180		1	1.181
Andere amfibieen		562			562
Zebravissen	205	4.108	596		4.909
Andere vissen	829	21.052	2.177	13	24.071
Eindtotaal	**23.323**	**346.271**	**92.789**	**17.197**	**479.580**

Tabel 10
Diersoort – toestand van de dieren na de proef

Diersoort	Dood of gedood tijdens of in het kader van de proef	In leven gelaten na het einde van de proef	Totaal
Muizen	242.578	2.226	244.804
Ratten	98.417	1.185	99.602
Cavia's	3.343	90	3.433
Syrische goudhamsters	1.518		1.518
Andere knaagdieren	407	624	1.031
Konijnen	9.627	272	9.899
Honden	266	484	750
Katten	9	52	61
Fretten	272	124	396
Andere roofdieren	321	89	410
Klauwaapjes	44	47	91
Rhesusapen	25	71	96
Java-apen	26	21	47
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	11	202	213
Varkens	4.933	3.469	8.402
Geiten	97	142	239
Schapen	308	1.818	2.126
Runderen	925	4.315	5.240
Andere zoogdieren	6	8	14
Huishoenders	46.573	4.813	51.386
Andere vogels	892	17.356	18.248
Reptielen		851	851
Klauwkikkers	781	400	1.181
Andere amfibieen		562	562
Zebravissen	4.189	720	4.909
Andere vissen	17.908	6.163	24.071
Eindtotaal	**433.476**	**46.104**	**479.580**

Tabel 11
Doel van de proef – bijzonderheid dier

Doel van de proef	Gewoon dier (behalve aap)	Genetisch gewijzigd zonder ongerief	Genetisch gewijzigd met ongerief	Dieren uit wilde fauna (behalve aap)	Dieren in hun biotoop (behalve aap)	NHP F1	NHP F2 of groter	NHP zichzelf instandhoudende kolonie	Totaal
Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek (FW)	63.468	38.404	10.594	780	13.273	3	6	64	126.592
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	36.984	22.465	2.409		6.329		21	140	68.348
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	62.200	318	150	8.423					71.091
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	3.129	107							3.236
Bescherming van het milieu	364								364
Bescherming van diersoorten				156	1.573				1.729
Onderwijs	17.818	1.494	313	3					19.628
Forensisch onderzoek	42								42
Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef			51.259						51.259
Gereguleerde productie	294	129							423
Kwaliteitscontrole	65.122								65.122
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	59.484	171							59.655
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	8.771			521					9.292
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	2.799								2.799
Eindtotaal	**320.475**	**63.088**	**64.725**	**9.883**	**21.175**	**3**	**27**	**204**	**479.580**

Tabel 12
Doel van de proef – herkomst en hergebruik

Doel van de proef	Hergebruikt (inclusief NHP)	In de EU (inclusief Nederland) bij een geregistreerde fokker geboren dieren (geen NHP)	In de EU maar niet bij een geregistreerde fokker geboren dieren (geen NHP)	Elders ter wereld geboren dieren (geen NHP)	In de EU (inclusief Nederland) bij een geregistreerde fokker geboren apen	In Azie geboren apen	Totaal
Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek (FW)	1.536	108.326	15.259	1.405	61	5	126.592
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	875	58.789	8.155	421	105	3	68.348
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	435	22.879	47.777				71.091
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	658	2.516	6	56			3.236
Bescherming van het milieu			364				364
Bescherming van diersoorten			1.729				1.729
Onderwijs	4.841	13.074	1.564	149			19.628
Forensisch onderzoek		40	2				42
Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef		51.259					51.259
Gereguleerde productie	23	400					423
Kwaliteitscontrole	2	53.842	11.211	67			65.122
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	144	58.232	1.027	252			59.655
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie		8.771	521				9.292
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier			2.799				2.799
Eindtotaal	**8.514**	**378.128**	**90.414**	**2.350**	**166**	**8**	**479.580**

Tabel 13
Doel van de proef – mate van ongerief

Doel van de proef	Terminaal onder anesthesie	Licht	Matig	Ernstig	Totaal
Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek (FW)	3.987	82.039	38.264	2.302	126.592
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	1.167	34.480	25.290	7.411	68.348
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	15.723	45.130	8.733	1.505	71.091
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	31	1.358	1.846	1	3.236
Bescherming van het milieu		364			364
Bescherming van diersoorten		94	1.635		1.729
Onderwijs	2.208	14.572	2.764	84	19.628
Forensisch onderzoek	17	6	19		42
Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef		49.921	1.049	289	51.259
Gereguleerde productie	160	237	26		423
Kwaliteitscontrole	30	52.820	7.444	4.828	65.122
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen		54.294	4.770	591	59.655
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie		8.891	387	14	9.292
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier		2.065	562	172	2.799
Eindtotaal	**23.323**	**346.271**	**92.789**	**17.197**	**479.580**

Tabel 14
Doel van de proef – wettelijke bepaling

Doel van de proef	Geen wettelijke bepaling	EU wetgeving	Nationale wetgeving EU-land(en)	Niet-EU wetgeving	Totaal
Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek (FW)	126.592				126.592
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	68.348				68.348
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	71.091				71.091
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	3.236				3.236
Bescherming van het milieu	364				364
Bescherming van diersoorten	1.729				1.729
Onderwijs	19.628				19.628
Forensisch onderzoek	42				42
Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	51.259				51.259
Gereguleerde productie		423			423
Kwaliteitscontrole		58.681		6.441	65.122
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen		57.021		2.634	59.655
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie		8.771	521		9.292
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier		2.799			2.799
Eindtotaal	**342.289**	**127.695**	**521**	**9.075**	**479.580**

Tabel 15
Doel van de proef – toxicologisch onderzoek

Doel van de proef	Geen toxicologisch onderzoek	Tox/wv anders	Tox/wv geneesmiddelen voor de mens	Tox/wv diergeneesmiddelen en residuen daarvan	Tox/wv medische toepassingen	Tox/wv industriële chemicaliën	Tox/wv plantenbeschermende producten	Tox/wv voeding incl. contactmaterialen	Tox/wv diervoeding	Totaal
Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek (FW)	126.592									126.592
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	68.348									68.348
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	71.091									71.091
Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	3.236									3.236
Bescherming van het milieu	364									364
Bescherming van diersoorten	1.729									1.729
Onderwijs	19.628									19.628
Forensisch onderzoek	42									42
Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	51.259									51.259
Gereguleerde productie			237	186						423
Kwaliteitscontrole			34.366	30.756						65.122
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen		104	9.449	1.040	2	45.992	2.764	219	85	59.655
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie		8.771						521		9.292
Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier				1.839					960	2.799
Eindtotaal	**342.289**	**8.875**	**44.052**	**33.821**	**2**	**45.992**	**2.764**	**740**	**1.045**	**479.580**

Registratie dierproeven en proefdieren 2015

Dierproeven bij instellingen van wetenschappelijk onderwijs

Tabel 16
Academisch Medisch Centrum van de Universiteit van Amsterdam - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	9.645	754					746		106						11.251
Ratten	2.507	112					86								2.705
Cavia's	21														21
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen	65														65
Honden															
Katten															
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens	12						90								102
Geiten															
Schapen							6								6
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders															
Andere vogels															
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen	428														428
Andere vissen															
Koppotigen															
Totaal	**12.678**	**866**					**928**		**106**						**14.578**

Tabel 17
Universiteit van Amsterdam - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	1.619	121					52								1.792
Ratten	179						32								211
Cavia's															
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen															
Honden															
Katten															
Fretten	13														13
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens															
Geiten															
Schapen															
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders															
Andere vogels															
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen															
Andere vissen															
Koppotigen															
Totaal	**1.811**	**121**					**84**								**2.016**

Tabel 18
Vrije Universiteit Medisch Centrum Amsterdam - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	3.372	573					95								4.040
Ratten	1.141	89					29								1.259
Cavia's							3								3
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen							4								4
Honden															
Katten															
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens		10													10
Geiten															
Schapen															
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders															
Andere vogels															
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen															
Andere vissen															
Koppotigen															
Totaal	**4.513**	**672**					**131**								**5.316**

Tabel 19
Vrije Universiteit Amsterdam - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	4.937						999								5.936
Ratten	389	229					27								645
Cavia's															
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen															
Honden															
Katten															
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens							8								8
Geiten															
Schapen															
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders															
Andere vogels															
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen	1.140														1.140
Andere vissen															
Koppotigen															
Totaal	**6.466**	**229**					**1.034**								**7.729**

Tabel 20
Universiteit Twente Enschede - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	114	27													141
Ratten	121														121
Cavia's															
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen	37														37
Honden															
Katten															
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens															
Geiten															
Schapen															
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders															
Andere vogels															
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen															
Andere vissen															
Koppotigen															
Totaal	**272**	**27**													**299**

Tabel 21
Rijksuniversiteit Groningen - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	8.477	2.779					236		152						11.644
Ratten	2.390	961					581								3.932
Cavia's		130					27								157
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters		122													122
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren	498														498
Konijnen															
Honden															
Katten															
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens															
Geiten															
Schapen															
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders	104														104
Andere vogels	4.311						66								4.377
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen															
Andere vissen	98														98
Koppotigen															
Totaal	**15.878**	**3.992**					**910**		**152**						**20.932**

Tabel 22
Leids Universitair Medisch Centrum - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	14.358	3.856	108				796		27						19.145
Ratten	2.805	58	5				90								2.958
Cavia's	12														12
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters		217													217
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen															
Honden															
Katten															
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens															
Geiten															
Schapen															
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders															
Andere vogels															
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen															
Andere vissen															
Koppotigen															
Totaal	**17.175**	**4.131**	**108**	**5**			**886**		**27**						**22.332**

Tabel 23
Universiteit Leiden - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	2.252	304					83								2.639
Ratten	10	312					145								467
Cavia's															
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen															
Honden															
Katten															
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens															
Geiten															
Schapen															
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders															
Andere vogels	130														130
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers	2														2
Andere amfibieen															
Zebravissen	2.099														2.099
Andere vissen	213														213
Koppotigen															
Totaal	**4.706**	**616**					**228**								**5.550**

Tabel 24
Universiteit Maastricht - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	2.394	1.549					125		42						4.110
Ratten	393	1.500					69		1						1.963
Cavia's															
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen		43													43
Honden															
Katten															
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens	5	5					13								23
Geiten	22														22
Schapen															
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders															
Andere vogels															
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen															
Andere vissen															
Koppotigen															
Totaal	**2.814**	**3.097**					**207**		**43**						**6.161**

Tabel 25
Radboud Universiteit Nijmegen - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	2.033	8.851	625	73			387		541						12.510
Ratten	1.256	1.961	39	15			346				297				3.914
Cavia's			10												10
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen		16													16
Honden															
Katten															
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															3
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens		1					54								55
Geiten		7													7
Schapen		4													4
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders															
Andere vogels															
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers	61														61
Andere amfibieen															
Zebravissen	52														52
Andere vissen	87														87
Koppotigen															
Totaal	**3.492**	**10.840**	**674**	**88**			**787**		**541**		**297**				**16.719**

Tabel 26
UMC Utrecht - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	2.681	4.141					101		86						7.009
Ratten	1.421	832					188								2.441
Cavia's		14													14
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen	38	42													80
Honden	19	8													27
Katten															
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens	19	29					33								81
Geiten		18													18
Schapen							7								7
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders															
Andere vogels															
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen															
Andere vissen															
Koppotigen															
Totaal	**4.178**	**5.084**					**329**		**86**						**9.677**

Tabel 27
Universiteit Utrecht - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	2.502	1.011	4				1.473								4.990
Ratten	567	93					495								1.155
Cavia's							47								47
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen			36				108								144
Honden			22				90								112
Katten			4												4
Fretten	6		20				64								90
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	2	2	13				48								65
Varkens	40						202								242
Geiten			50				8								58
Schapen			12				76								88
Runderen	16		19				1.511								1.546
Andere zoogdieren															
Huishoenders	450		208				1.539								2.197
Andere vogels	21						240								261
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen	519														519
Andere vissen															
Koppotigen															
Totaal	**4.123**	**1.106**	**388**				**5.901**								**11.518**

Tabel 28
Erasmus Medisch Centrum Rotterdam - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	6.955	17.169					626		39						24.789
Ratten	204	572					486		116						1.378
Cavia's															
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters		39													39
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren	63														63
Konijnen		24													24
Honden															
Katten															
Fretten		150													150
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen		21													21
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan															
Varkens	86	79					48								213
Geiten															
Schapen															
Runderen															
Andere zoogdieren															
Huishoenders		4													4
Andere vogels		6.428													6.428
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen	312						8								320
Andere vissen															
Koppotigen															
Totaal	**7.620**	**24.486**					**1.168**		**155**						**33.429**

Tabel 29
Wageningen Universiteit - Diersoort - Doel van de proef

Diersoort	Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek tbv de mens	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek dierziekten, dierenwelzijn	Toegepast en omzettingsgericht onderzoek overig	Bescherming van het milieu	Bescherming van diersoorten	Onderwijs	Forensisch onderzoek	Fok met ongerief, niet gebruikt in dierproef	Gereguleerde productie	Kwaliteitscontrole	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie algemeen	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie ecologie	Krachtens wetgeving vereiste toxicologie diervoeding en doeldier	Totaal
Muizen	473						112								585
Ratten							70								70
Cavia's															
Mongoolse gerbils															
Syrische goudhamsters															
Chinese dwerghamsters															
Andere knaagdieren															
Konijnen															
Honden															
Katten			8												8
Fretten															
Andere roofdieren															
Halfapen															
Klauwaapjes															
Rhesusapen															
Java-apen															
Meerkatten															
Bavianen															
Doodshoofdaapjes															
Mensapen															
Andere soorten niet-menselijke primaten															
Paarden, ezels en kruisingen daarvan	16														16
Varkens	10		32				35								77
Geiten															
Schapen															
Runderen	37	53	594		364		30								1.078
Andere zoogdieren															
Huishoenders	1.709		2.278				172								4.159
Andere vogels															
Reptielen															
Kikkers															
Klauwkikkers															
Andere amfibieen															
Zebravissen			628												628
Andere vissen	194		1.020				1.148								2.362
Koppotigen															
Totaal	**2.439**	**53**	**4.560**		**364**		**1.567**								**8.983**

Registratie dierproeven en proefdieren 2015

Ten behoeve van defensie

Tabel 30
Dierproeven bij Defensie - Diersoort – doel van de proef

Diersoort	Toxicologie , kinetiek , therapie decontaminatie, zenuwgas	Therapie zenuwgas	Totaal
Cavia	44		44
Rat		25	25
Totaal	**44**	**25**	**69**

Tabel 31
Dierproeven bij Defensie - Diersoort – mate van ongerief

Diersoort	1	2	3	4	5	Totaal
Cavia	17		27			44
Rat			25			25
Totaal	**17**		**52**			**69**

Bijlage 3
Lijst met specificatie diersoorten

Andere knaagdieren
Eikelmuis (Eliomys quercinus), Gerbil (Gerbillinae), Hamster (Cricetidae), Katoenrat (Sigmodon hispidus), Moeras cavia (Cavia magna), Muskusrat (Ondatra zibethicus), Noordse woelmuis (Microtus oeconomus), Veldmuis (Microtus arvalis), Wilde cavia (Cavia aperea)

Andere zoogdieren
Das (Meles meles), Europese nerts (Mustela lutreola), Gewone zeehond (Phoca vitulina), Grijze zeehond (Halichoerusgrypus), Lama (Lama glama), Wild zwijn (Sus scrofa)

Andere vogels
Baardgrasmus (Sylvia cantillans), Bergfluiter sp. (Phylloscopus bonelli), Blauwe kiekendief (Circus cyaneus), Bonteveliegenvanger (Ficedula hypoleuca), Boomkruiper (Certhia brachydactyla), Boomleeuwerik (Lullula arborea), Braamsluiper (Sylvia curruca), Brandgans (Branta leucopsis), Bruine kiekendief (Circus aeruginosus), Buizerd (Buteo buteo), Fazant (Phasianus colchicus), Fitis (Phylloscopus trochilus), Geelpoot meeuw (Larus michahellis), Goudhaan (Regulus regulus), Grasmus (Sylvia communis), Grauwe gans (Anser anser), Grauwe kiekendief (Circus pygargus), Grote Mantel meeuw (Larus marinus), Grote stern (Thalasseus sandvicensis), Grutto (Limosa limosa limosa), Houtduif (Columba palumbus), Kalkoen (Meleagris gallopavo), Kauw (Coloeus monedula), Kemphaan Philomachus pugnax, Kerkuil (Tyto alba), Kieviet (Vanellus vanellus), Klapekster sp. (Lanius excubitor), Kleine Karekiet (Acrocephalus scirpaceus), Kleine mantelmeeuw (Larus fuscus), Kleine rietgans (Anser brachyrhynchus), Kleine spotvogel (Iduna caligata), Kleine waterhoen (Porzana parva), Knobbelzwaan (Cygnus olor), Kok Meeuw (Chroicocephalus ridibundus), Kolgans (Anser albifrons), Koolmees (Parus major), Krakeend (Anas strepera), Kuif eend (Aythya fuligula), Kwartel (Coturnix coturnix), Lepelaar (Platalea leucorodia), Mandarijn eend (Aix galericulata), Meerkoet (Fulica atra), Nijlgans (Alopochen aegyptiaca), Pallas' boszanger (Phylloscopus inornatus), Pijlstaart (Anas acuta), Pimpelmees (Cyanistes caeruleus), Pontische meeuw (Larus cachinnans), Postduif (Columba livia), Raddes Boszanger (Phylloscopus schwarzi), Roodborsttapuit (Saxicola rubicola), Roodmus (Erythrina erythrina), Rotgans (Branta bernicla), Scandinavische tjiftjaf (Phylloscopus collybita abietinus), Siberische boompieper (Anthus hodgsoni), Siberische braamsluiper (Sylvia curruca blythi), Siberische tjiftjaf (Phylloscopus collybita tristis), Slobeend (Anas clypeata), Smient (Anas penelope), Spreeuw (Sturnus vulgaris), Staartmees (Aegithalos caudatus), Steenuil (Athene noctua), Stormmeeuw (Larus canus), Tafeleend (Aythya ferina), Taigaboomkruiper (Certhia familiaris), Tjiftjaf (Phylloscopus collybita), Torenvalk (Falco tinnunculus), Valkparkiet (Nymphicus hollandicus), Veldleeuwerik (Alauda arvensis), Wilde eend (Anas platyrhynchos), Wintertaling (Anas crecca), Zebravink (Taeniopygia guttata), Zilver Bahama Pijlstaart (Anas bahamensis), Zilver meeuw (Larus argentatus), Zwarte roodstaart (Phoenicurus ochruros), Zwartkopmeeuw (Larus melanocephalus)

Reptielen
Hazelworm (Anguis fragilis), Levendbarende hagedis (Zootoca vivipara), Schildpad (Testudines)

Amfibieën
Knoflookpad (Pelobates fuscus)

Vissen

Afrikaanse meerval (Clarias gariepinus), Alver (Alburnus alburnus), Amerikaanse dikkop elrits (Pmephales promelas), Amerikaanse lepelsteur (Polyodon spathula), Atlantische zalm (Salmo salar), Baars (Perca fluviatilis), Barbeel (Barbus barbus), Beekdonderpad (Cottus rhenanus), Beekforel (Salmo trutta fario), Bermpje (Barbatula barbatula), Bittervoorn (Rhodeus amarus), Blankvoorn (Rutilus rutilus), Blauwband (Pseudorasbora parva), Blauwe wijting (Micromesistius poutassou), Bot (Platichthys flesus), Botervis (Pholis gunnellus), Brakwatergrondel (Pomatoschistus microps), Brasem (Abramis brama), Caribische rifhaai (Carcharinus perezi), Cichlide (Pundamilia spec.), Diklipharder (Chelon labrosus), Dikrugtong (Microchirus variegatus), Driedooornige stekelbaars (Gasterosteus aculeatus), Dwergbot (Phrynorhombus regius), Dwerginktvis (Sepiolida), Dwergtong (Buglossidium luteum), Europese aal (Anguilla anguilla), Europese zeebaars (Dicentrarchus labrax), Fint (Alosa fallax), Geep (Belone belone), Gevlekte gladde haai (Mustelus asterias), Gevlekte rog (Raja montagui), Gewone zeedonderpad (Myoxocephalus scorpius), Glasgrondel (Aphia minuta), Goudvis (Carassius auratus auratus), Grauwe poon (Eutrigla gurnardus), Griet (Scophthalmus rhombus), Grote zeenaald (Syngnathus acus), Gup (Poecilia reticulata), Haring (Clupea harengus), Harnasmannen (Agonidae), Heek (Merluccius merluccius), Hondshaai (Scyliorhinus canicula), Horsmakreel (Trachurus trachurus), Kabeljauw (Gadus morhua), Karper (Cyprinus carpio), Kesslersgrondel (Neogobius kessleri), Kleine zeenaald (Syngnathus rostellatus), Kolblei (Blicca bjoerkna), Koolvis (Pollachius virens), Koornaarsvis (Atherina presbyter), Kopvoorn (Squalius cephalus), Lange schar (Hippoglossoides platessoides), Lozano's grondel (Pomatoschistus lozanoi), Makreel (Scomber scombrus), Marmergrondel (Proterorhinus semilunaris), Noordzeekrab (Cancer pagurus), Pijlstaartrog (Dasyatis pastinaca), Pitvis (Callionymus lyra), Pollak (Pollachius pollachius), Pontische stroomgrondel (Neogobius fluviatilis), Pos (Gymnocephalus cernuus), Puitaal (Zoarces viviparus), Rasterpitvis (Callionymus reticulatus), Regenboogforel (Oncorhynchus mykiss), Riviergrondel (Gobio gobio gobio), Rode poon (Chelidonichthys lucerna), Ruwe haai (Galeorhinus galeus), Schar (Limanda limanda), Scharretong (Lepidorhombus whiffiagonis), Schelvis (Melanogrammus aeglefinus), Schol (Pleuronectus platessa), Schurftvis (Arnoglossus laterna), Serpeling (Leuciscus leuciscus), Slakdolf (Brotula barbata), Smelt (Hyperoplus lanceolatus), Sneep (Chondrostoma nasus), Snoek (Esox lucius), Snoekbaars (Stizostedion lucioperca), Snotolf (Cyclopterus lumpus), Spiering (Osmerus eperlanus), Sprot (Sprattus sprattus), Steenbolk (Trisopterus luscus), Stekelrog (Raja clavata), Tarbot (Psetta maxima), Tiendoornige stekelbaars (Pungitius pungitius), Tilapia (Oreochromis niloticus), Tong (Solea solea), Tongschar (Microstomus kitt), Verpleegsterhaai (Ginglymostoma cirratum), Vijfdradige meun (Ciliata mustela), Vlagzalm (Thymallus thymallus), Wijting (Merlangus merlangus), Winde (Leuciscus idus), Zandspiering (Ammodytes tobianus), Zeebaars (Dicentrarchus labrax), Zeebrasem (Sparidae), Zeeforel (Salmo trutta trutta), Zeelt (Tinca tinca), Zeeprik (Petromyzon marinus), Zwartbekgrondel (Neogobius melanostomus)

Bijlage 4 Lijst met vergunninghouders

(Artikel 2 Wod) zoals gepubliceerd in de Staatscourant

Erasmus Universitair Medisch Centrum (Erasmus MC), te Rotterdam *
Radboud Universiteit Nijmegen, te Nijmegen *
Wageningen-Universiteit, te Wageningen *
Rijksuniversiteit Groningen, te Groningen *
Universiteit Leiden, te Leiden *
Universiteit Maastricht, te Maastricht *
Universiteit Utrecht, te Utrecht *
Technische Universiteit Delft, te Delft
Universiteit Twente, te Enschede *
Universiteit van Amsterdam, te Amsterdam *
Vrije Universiteit Amsterdam, te Amsterdam *
VU Medisch Centrum, te Amsterdam *
UMC Utrecht, te Utrecht *
Leids Universitair Medisch Centrum, te Leiden *
Academisch Medisch Centrum, te Amsterdam *
Nutreco Nederland B.V., te Boxmeer
Aqua Sense B.V., te Amsterdam
Farma Research Animal Health, te Nijmegen
ATKB, te Geldermalsen
Crucell, te Leiden *
Bio Trading Benelux BV, te Mijdrecht
Rottier, te Kloosterzande
Slangen Meersen, te Meersen
Provimi BV, te Velddriel *
Intervet International BV, te Boxmeer *
VisAdvies BV, te Nieuwegein *
Boehringer Ingelheim Animal Health Operations BV (BIAHO) , te Weesp *
Danone Research BV, te Utrecht *
Vereniging Sportvisserij Nederland, te Bilthoven
Topigs Norsvin, te Beuningen
WIL Research Europe BV, te 's-Hertogenbosch *
MSD- Organon N.V., te Oss *
CURAX BV, te Nieuwersluis
Genmab B.V., te Utrecht *
FUJIFILM SonoSite BV, te Amsterdam-Duivendrecht
De Schothorst, te Lelystad *
Brains-On-Line, te Groningen
Steunstichting VZZ, te Nijmegen
SOVON Vogelonderzoek, te Nijmegen
Stichting Kenniscentrum Dierplagen, te Wageningen *
UniQure, te Amsterdam *
RRR E&C, te Almere
Crossbeta Biosciences BV, te Utrecht *
Mucosis, te Groningen *
Dutch Medical & Science Consultancy BV, te Leiden
ModiQuest Therapeutics B.V., te Oss
InteRNA Technologies B.V., te Utrecht
NutriControl B.V., te Veghel
Stichting RAVON, te Nijmegen *
Equine Diagnostics, te Wyns
Jasja Dekker Dierecologie, te Arnhem
Bureau Mulder, te Groenekan
Chardon Pharma, te Herpen *
Natuurbalans - Limes Divergens BV, te Nijmegen
Pharming Technologies B.V., te Leiden *
Dopharma Research BV, te Raamsdonkveer
AKZO Nobel Technology & Engineering B.V. SHERA Department , te Arnhem
Nederlands Kanker Instituut , te Amsterdam *
St. Sanquin Bloedvoorziening, te Amsterdam *
Koninklijk Instituut voor de Tropen, te Amsterdam
InTraVacc, te Bilthoven *
Stg DLO, te Wageningen *
Gezondheidsdienst voor Dieren, te Deventer *
NIZO food research, te Ede
Organisatie TNO, te Den Haag *
Biomedical Primate Research Center, te Rijswijk *
TNO Triskelion, te Zeist *

Van Hall Larenstein, te Velp
Hogeschool Utrecht, te Utrecht
Hogeschool Rotterdam College van Bestuur, te Rotterdam
Avans Hogeschool, te Breda
Aeres Groep, te Ede *
Hogeschool Leiden, te Leiden
Kon. Ned. Academie van Wetenschappen, te Amsterdam *
Ned. Inst. Voor Onderzoek der Zee, te Den Burg *
Envigo RMS BV, te Horst*
BioXpert BV, te Schaijk *
Innoser BV, te Lelystad *
Innoser Laboratories BV, te Leiden *
Glasaal Volendam BV, te Volendam *
*(de met een * gemarkeerde instanties beschikken ook over een vergunning artikel 11a Wod)*

Er is één vergunninghouder met alleen een vergunning artikel 11a Wod:
Hartelust B.V. te Tilburg

Dit is een uitgave van:

Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Postbus 43006
3540 AA Utrecht
T (088) 223 33 33
F (088) 223 33 34

info@nvwa.nl
www.nvwa.nl

december 2016

